

تأییدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از رساله دکتری

اعضای هیأت داوران نسخه نهایی رساله خانم **لینه بلاغی** تحت عنوان «**نقش مکان‌ها و فضاهای کوچک جغرافیایی در سیاست‌های جهانی نمونه: ساحل شرقی مدیترانه (لبنان، فلسطین/اسرائیل)**» را از نظر شکل و محتوا بررسی نموده و پذیرش آن را برای دریافت درجه دکتری تخصصی (PhD) پیشنهاد می‌کنند.

امضاء	رتبه علمی	نام و نام خانوادگی	اعضای هیأت داوران
	استاد	دکتر محمدرضا حافظ‌نیا	استاد راهنما
	دانشیار	دکتر پیروز مجتهدزاده	استاد مشاور
	دانشیار	دکتر عزت الله عزتی	استاد مشاور
	دانشیار	دکتر زهرا احمدی پور	استاد ناظر (داخلی)
	استادیار	دکتر مهدی پورطاهری	استاد ناظر (داخلی)
	دانشیار	دکتر زهرا پیشگائی فرد	استاد ناظر (خارجی)
	استادیار	دکتر حمیدرضا محمدی	استاد ناظر (خارجی)
	استادیار	دکتر مهدی پورطاهری	نماینده تحصیلات تکمیلی

آیین نامه چاپ رساله‌های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار رساله‌های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش‌آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می‌شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ رساله‌ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

«کتاب حاضر، حاصل رساله دکتری نگارنده در رشته **جغرافیای سیاسی** است که در سال ۱۳۹۰ در **دانشکده ادبیات و علوم انسانی** دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی **دکتر محمدرضا حافظ‌نیا** و

مشاوره **دکتر پیروز مجتهدزاده** و **دکتر عزت‌الله عزتی** از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه‌های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می‌تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می‌کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می‌تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می‌دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶: اینجانب **لینه بلاغی** دانشجوی رشته **جغرافیای سیاسی** مقطع **دکتری** تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می‌شوم.

نام و نام خانوادگی: لینه بلاغی

تاریخ و امضا:

۱۳۹۰/۶/۲۷

آیین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می‌باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تأیید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می‌باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده‌ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده‌ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین نامه‌های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته‌ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تأیید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

۱۳۹۰/۶/۲۷

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده علوم انسانی

گروه جغرافیا

رساله دکتری جغرافیای سیاسی
نقش مکان‌ها و فضاهاى کوچک جغرافیایی در سیاست‌های جهانی
نمونه: ساحل شرق مدیترانه (لبنان، فلسطین/اسرائیل)

لینه بلاغی

استاد راهنما

دکتر محمدرضا حافظ‌نیا

اساتید مشاور:

دکتر پیروز مجتهدزاده

دکتر عزت‌اله عزتی

تیرماه ۱۳۹۰

تقدیم به

به درگاه خدا ..

به فلسطین ...

به خودم ...

به افتاب و ماه من... (مادر و پدر)

به دانه تک و دوست ماه دلبر من ... (دختر و پسر)

به یوسف گم گشته من ... (شوهرم)

به ستاره‌های راه تاریک من ... (اساتید محترم)

به کشور و دانشگاهی که منو در اغوش گرفت ...

به دوستهای وفادار

از همه ممنونم

سپاسنامه

سپاس خدایی را که سخنوران، در ستودن او بمانند و شمارگان، شمردن نعمتهای او ندانند و کوشندگان حق او را گزاردن نتوانند؛ خدایی که پای اندیشه تیزگام، در راه شناسایی او ناتوان است و سر فکرت ژرف، رو به دریای معرفتش بر سنگ. صفتهای او تعریف ناشدنی است و به وصف درنیامدنی و در وقت ناگنجیدنی و به زمان مخصوص نابودنی. به قدرتش، خلایق را بیافرید و به رحمتش بادهای بپراکند و با فرسنگها لرزه، زمین را مهار کشید ... از هر چیز بهنگام بپرداخت و اجزای مخالف را با هم سازوار ساخت و هر طبیعت را اثری بداد و آن اثر را در ذات او نهاد ... (نهج البلاغه: خطبه‌های اول و دوم. ترجمه سیدجعفر شهیدی: ۲-۳-۸).

سپاس و درود بی‌پایان بر استاد فرزانه دکتر محمدرضا حافظ‌نیا، دانشمند بزرگی که بعنوان استاد راهنمای این رساله در تمام مراحل پژوهش همراه و همگام اینجانب بوده است. گام به گام این پژوهش مرهون هدایت این استاد بزرگ جغرافیا است که اینجانب نه تنها از آغاز ورود به دوره دکتری افتخار شاگردی ایشان را دارم بلکه افتخار شاگردی ایشان در دکتری زندگی و انسانیت هم . به امید آنکه با هدایت ایشان این مرحله، آغاز راهی باشد که بتوان بواسطه آن، در خدمت مردم با همین روش و منش را در پیش گیرم. از استاد فرزانه دکتر پیروز مجتهدزاده به عنوان مشاور این پژوهش و کمک‌های شایانی که در انجام پژوهش داشته‌اند کمال سپاسگزاری را دارم. از آغاز ورود به رشته جغرافیا سیاسی ایشان همگام و همراه این جانب بوده که حق سپاسگزاری در این مختصر ننگد. از استاد فرزانه جناب آقای دکتر عزت الله عزتی به عنوان مشاور پژوهش حاضر به خاطر راهنمایی‌های ارزنده‌شان در مباحث مرتبط با کمال سپاسگزاری را دارم.

از استاد ماه گروه جغرافیا، جناب آقای دکتر مهدی پورطاهری برای همه کمک‌های به موقع و فراموش شدنی نیست ، خیلی سپاسگزارم. از استادان داور جناب خانم دکتر زهرا احمدی بور که در طول تحصیل در دانشگاه تربیت مدرس بهره‌های فراوان از محضر ایشان بردم. جناب آقای دکتر حمیدرضا محمدی نیز به عنوان داور این رساله کمک‌های ارزنده‌ای در ارتقای این اثر داشتند که بدینوسیله کمال سپاسگزاری را از ایشان دارم. و خانم دکتر پیشگاهی‌فر، که علی رغم شناخت خیلی کم که از من دارید اما شناخت که من از جناب عالی باعث افتخار من هست که شما بعنوان استاد ناظر بر این کار داشته باشم و سپاسگزارم. در این پژوهش، افراد حقیقی و حقوقی زیادی با اینجانب همکاری داشته‌اند که در این مختصر مجال تقدیر و تشکر از همه آنها نیست. لذا از تمام دوستان دوره دکتری که در طول انجام پژوهش به نوعی همکاری داشته‌اند از همه این بزرگواران کمال سپاسگزاری را دارم.

از دانشگاه تربیت مدرس به جهت حمایت‌های مالی و معنوی این پژوهش کمال سپاسگزاری را دارم. همچنین از کلیه کارکنان این دانشگاه بویژه کارکنان دانشکده علوم انسانی که به نوعی در انجام این پژوهش سهیم بوده‌اند، سپاسگزارم. وفا بر من حق است، که از آقای دکتر حسین شکوئی یاد کنم، ندونست چه قدر روی من اثر گذشت.

چکیده

این رساله می‌خواهد بگوید که ساحل شرقی مدیترانه علی‌رغم وسعت کوچک جغرافیایی آن، به دلیل ویژگی‌های منحصر به فرد، اثر بسیار قابل ملاحظه بر سیاست‌های جهانی می‌گذارد. بدیهی است که ساحل شرقی مدیترانه به دلایل فراوان؛ از جمله ارتباط مستقیم و غیر مستقیم با کشورهای اثر گذار در خاورمیانه و جهان و دلایل دیگر که شرح مبسوط آن متعاقبا خواهد آمد، باعث حضور گسترده قدرتهای بین‌المللی و منطقه‌ای و تصادم منافع می‌شود و منجر به یک سلسله از درگیری‌ها و خشونت‌ها و همچنین نامناسب شدن اوضاع این منطقه برای ده‌ها سال و به نتیجه نرسیدن همه فرمولهائی- چه بین‌المللی و چه اقلیمی- برای رسیدن به راه حل برای خارج شدن منطقه از تجاذبات و منازعات سیاسی می‌شود. منافع متضاد و مشترکی که بین بازیگران بین‌المللی، منطقه‌ای و محلی در فضای مذکور وجود دارد، باعث شده تا این منطقه اهمیت به‌سزایی پیدا کند و به‌طور غیرمستقیم، در همه مسائل ژئواستراتژیک کشورها یا بازیگران منطقه‌ای و بین‌المللی در حوزه خاورمیانه بسیار اثر گذار باشد.

از این رو هدف ما بر این است مشخص کنیم که؛ نقش مکانها و فضاهای کوچک ساحل شرقی مدیترانه بر سیاست‌های جهانی چگونه است و چرا این مناطق این قدر اثر گذار شده؟ به عبارتی دیگر ما سعی خواهیم کرد تا شرح دهیم که فضاهای مزبور (ساحل شرقی مدیترانه لبنان و فلسطین و اسرائیل) حاوی چه ارزشهایی هستند که نظر بازیگران سیاسی جهانی یا بین‌المللی را به خود جلب نموده و بر سیاست آنها نسبت به فضاهای کوچکشان اثر می‌گذارند.

در نتیجه می‌توان گفت مکان کوچک که ارزشهایی جغرافیایی ثابت و استراتژیک دارد و در ارتباط مستقیم یا غیر مستقیم با امنیت حیاتی قدرتهای منطقه‌ای و جهانی می‌تواند عامل جلب توجه بازیگران بین‌المللی باشد، و بر سیاست‌های بین‌المللی تأثیرات زیر داشته باشد: باعث مداخله و رقابت قدرتها منطقه‌ای و فرمانطقه و جهانی است برای حفظ منافع این امر در فضاهای جغرافیایی کوچک به باز شدن راه مانور برای قدرتهای محلی و منطقه‌ای می‌شود و منجر به تغییر گفتمان قدرتهای جهانی و منطقه است در یک فرایند که به بازخوانی در نظم جهانی (ژئوپلیتیک و ژئواستراتژی) منتهی می‌شود.

واژگان کلیدی: مکان جغرافیایی، فضای جغرافیایی، ژئوپلیتیک، ساحل شرقی مدیترانه، مداخله.

فهرست مطالب

عنوان صفحه

فصل اول: مقدمه و کلیات تحقیق

۱-۱- طرح مسأله	۱
۲-۱- سوال اصلی تحقیق	۴
۳-۱- فرضیه‌ها	۵
۱-۳-۱- فرضیه اول	۵
۲-۳-۱- فرضیه‌های دوم	۵
۴-۱- متغیرهای تحقیق	۵
۱-۴-۱- متغیر مستقل	۵
۲-۴-۱- متغیر وابسته	۵
۵-۱- پیشینه و سوابق تحقیق	۶
۶-۱- ضرورت انجام تحقیق	۷
۷-۱- هدف تحقیق	۷
۸-۱- جنبه جدید و نوآوری تحقیق	۸
۹-۱- روش انجام تحقیق	۸
۱۰-۱- روش و ابزار گردآوری اطلاعات تحقیق	۹
۱۱-۱- تعریف اصطلاحات ویژه تحقیق	۹
۱-۱۱-۱- مکان جغرافیایی	۹
۲-۱۱-۱- ارزش‌های جغرافیایی	۹
۳-۱۱-۱- سیاست	۱۰
۴-۱۱-۱- سیاست بین‌الملل	۱۰
۵-۱۱-۱- سیاست جهانی	۱۰
۶-۱۱-۱- قدرت	۱۱

فصل دوم: ادبیات و مباحث نظری تحقیق

۱-۲- مکان جغرافیایی	۱۳
۱-۱-۲- محل	۱۳
۲-۱-۲- موقعیت	۱۳
۳-۱-۲- بار احساسی مکان یا درک مکان	۱۴

۱۴	۲-۲- سیاست
۱۴	۳-۲- سیاست بین‌الملل
۱۵	۴-۲- قدرت
۱۵	۵-۲- سیاست جهانی
۱۷	۶-۲- استراتژی
۱۷	۷-۲- ژئواستراتژی
۱۸	۸-۲- ژئوپلیتیک
۱۸	۹-۲- وزن ژئوپلیتیکی
۱۸	۱۰-۲- قلمرو ژئوپلیتیکی
۱۹	۱۱-۲- تعلق ژئوپلیتیکی
۱۹	۱۲-۲- بحران ژئوپلیتیکی
۱۹	۱۳-۲- بازیگران سیاسی
۲۰	۱۴-۲- قدرت و مفهوم آن در روابط بین‌الملل
۲۲	۱-۱۴-۲- بررسی تاریخی تحولات قدرت در نظام بین‌الملل
۲۲	۲-۱۴-۲- بررسی تحولات قدرت در نظام بین‌الملل
۲۳	۱۵-۲- سطح‌بندی ساختار قدرت کشورها
۲۳	۱۶-۲- هانتینگتن و نظریه قدرت جهانی
۲۴	۱۷-۲- قدرت و نابرابری‌های عملکردی (نابرابری و عدم تقارن قدرت)
۲۶	۱۸-۲- ارتباط بین وسعت و قدرت کشورها
۲۷	۱۹-۲- بحران ژئوپلیتیکی و بین‌المللی شدن جنگ داخلی
۲۸	۲۰-۲- شاخص‌ها و نشانه‌های شدت بحران
۲۸	۱-۲۰-۲- مداخله در درگیری
۲۹	۲۱-۲- بازیگران در معادلات سیاسی
۳۱	۲۲-۲- مفهوم کنشگر یا بازیگر جدید و تحولات مفهومی
۳۱	۲۳-۲- پدیداری کنشگران غیردولتی
۳۳	۲۴-۲- بازیگران کوچک و نقش آنها در سیاست بین‌الملل
۳۳	۲۵-۲- رویکرد کوانتومی و برخی از پیامدهای آن در سیاست بین‌الملل
۳۵	۲۶-۲- نظریه آشوب
۳۷	۲۷-۲- نظم و بی‌ثباتی در آشوب
۳۸	۲۸-۲- رشد ادواری

فصل سوم: محیط‌شناسی پژوهش

۴۱	۱-۳- حوزه ساحل شرقی مدیترانه
----	------------------------------

- ۴۱-۱-۱-۳- موقعیت جغرافیای فلسطین، لبنان و اسرائیل.....
- ۴۲-۲-۱-۳- لبنان.....
- ۴۳-۳-۱-۳- جایگاه ساحل شرقی مدیترانه لبنان و فلسطین.....
- ۴۶-۴-۱-۳- فلسطین میراث تاریخی ادیان الهی.....
- ۴۸-۵-۱-۳- موقعیت اسلامی فلسطین.....
- ۴۹-۶-۱-۳- فلسطین از نظر مسیحیان.....
- ۵۰-۷-۱-۳- فلسطین از نظر یهودیان.....
- ۵۱-۲-۳- واحدهای سیاسی شرق مدیترانه و رقابت‌های ایدئولوژیک.....
- ۵۵-۱-۲-۳- ترکیب جمعیت و روند کشوری و بین‌المللی آن و هویت.....
- ۵۵-۱-۱-۲-۳- مهاجرت در لبنان.....
- ۵۶-۲-۱-۲-۳- فلسطین و اسرائیل.....
- ۵۸-۳-۳- مهاجرت، نگرانی‌های جدید برای همه.....
- ۶۰-۴-۳- روابط انسان و مکان (زیرساخت‌های فرهنگی).....
- ۶۳-۵-۳- ساخت اقتصادی و خدماتی.....
- ۶۶-۲-۵-۳- اقتصاد در اسرائیل.....
- ۷۰-۳-۵-۳- جهانگردی در لبنان و فلسطین.....
- ۷۱-۶-۳- ساخت‌های علمی - تکنولوژیکی - نظامی.....
- ۷۱-۱-۶-۳- آموزش در لبنان.....
- ۷۲-۲-۶-۳- آموزش در فلسطین و اسرائیل.....
- ۷۳-۷-۳- قدرت نظامی.....
- ۷۵-۸-۳- محیط‌شناسی بازیگران.....
- ۷۵-۱-۸-۳- بازیگران محلی.....
- ۷۵-۱-۱-۸-۳- بازیگران محلی در فلسطین.....
- ۷۶-۲-۱-۸-۳- بازیگران محلی در اسرائیل.....
- ۷۷-۳-۱-۸-۳- بازیگران محلی در سطح لبنان.....
- ۷۷-۲-۸-۳- بازیگران در سطح منطقه‌ای.....
- ۷۷-۱-۲-۸-۳- سوریه.....
- ۷۸-۲-۲-۸-۳- مصر.....
- ۷۸-۳-۲-۸-۳- اردن.....
- ۷۹-۳-۸-۳- بازیگران فرا منطقه‌ای.....
- ۷۹-۱-۳-۸-۳- ایران.....
- ۷۹-۲-۳-۸-۳- ترکیه.....
- ۸۰-۳-۳-۸-۳- کشورهای عربی خلیج فارس.....

۸۰ ۳-۸-۳-۱- شورای کشورهای عرب حوزه خلیج فارس
۸۰ ۳-۸-۳-۲- اعضای شورای همکاری خلیج فارس
۸۰ ۳-۸-۳-۱- عربستان
۸۱ ۳-۸-۳-۲- کویت
۸۱ ۳-۸-۳-۲- عمان
۸۱ ۳-۸-۳-۲- قطر
۸۱ ۳-۸-۳-۵- امارات
۸۲ ۳-۸-۳-۲- بحرین
۸۲ ۳-۸-۴- بازیگران جهانی
۸۲ ۳-۸-۴- ایالات متحده آمریکا
۸۲ ۳-۸-۲- روسیه
۸۳ ۳-۸-۵- بازیگران سازمان‌های جهانی
۸۳ ۳-۸-۱- سازمان ملل
۸۴ ۳-۸-۲- اتحادیه اروپا

فصل چهارم: یافته‌های پژوهش

۸۶ ۴-۱- مقدمه
۸۷ ۴-۲- مباحث نظری و میدانی مرتبط با فرضیه اول
۸۷ ۴-۲-۱- مباحث نظری
۸۸ ۴-۲-۲- یافته‌های میدانی
۱۰۵ ۴-۳- بخش دوم مبحث فصل چهارم
۱۰۵ ۴-۳-۱- بحث نظری بازیگران و روابط آنها
۱۰۸ ۴-۳-۱-۱- آمریکا و بازیگران محلی، نگاهی گذرا به روابط کنونی
۱۱۲ الف) آمریکا و منطقه
۱۱۳ ب) آمریکا و نفت
۱۱۸ ج) آمریکا و اسرائیل
۱۲۰ ج ۱) اسرائیل به عنوان پایگاه مواجهه با اسلام
۱۲۳ ۴-۳-۱-۲- مواضع اسرائیل
۱۲۳ الف) اسرائیل و روسیه
۱۲۵ ب) اسرائیل و آمریکا
۱۲۷ ۴-۳-۱-۳- مواضع سعودی، اردنی، مصری و عربی به شکل کلی
۱۲۴ ۴-۳-۱-۴- مواضع ترکیه
۱۲۴ الف) منافع ترکیه

- ۱۳۰..... (ب) اهمیت ترکیه برای آمریکا.....
- ۱۳۱..... (ج) اهمیت ترکیه برای اسرائیل.....
- ۱۳۲..... ۴-۳-۱-۵- روابط قدرت‌های بزرگ چهارجانبه درباره منطقه ساحل شرقی خاورمیانه.....
- ۱۳۲..... الف) روابط آمریکا و روسیه.....
- ۱۳۷..... (ب) دیدگاه و نگرانی‌های طرف روسی چیست؟.....
- ۱۴۰..... (ج) خلاصه روابط روسیه و آمریکا درباره خاورمیانه.....
- ۱۴۱..... (د) خواسته‌های طرف آمریکایی چیست؟.....
- ۱۴۲..... ۴-۳-۱-۶- رقابت فرانسه - بریتانیا در منطقه نماد حضور اتحادیه اروپا.....
- ۱۴۳..... الف) روابط تاریخی با منطقه.....
- ۱۴۷..... ۴-۳-۱-۷- سازمان ملل.....
- ۱۵۱..... ۴-۳-۱-۸- گروه چهارجانبه.....
- ۱۵۱..... الف) مرحله اول از شروع مسأله فلسطین تا فروپاشی شوروی.....
- ۱۵۶..... (ب) پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی.....
- ۱۵۷..... (ج) مرحله تشکیل گروه چهارجانبه.....
- ۱۶۲..... ۴-۳-۲-۲- بلوک شرقی اصطلاحاً: کشورهای اطراف.....
- ۱۶۲..... ۴-۳-۲-۱- اهمیت کشورهای ساحل شرقی مدیترانه برای روسیه.....
- ۱۶۴..... ۴-۳-۲-۲- روابط استراتژیک روسیه - ایران و ایران - سوریه.....
- ۱۶۵..... ۴-۳-۲-۳- موضع سوریه.....
- ۱۶۶..... ۴-۳-۲-۴- ایران.....
- ۱۶۷..... ۴-۳-۲-۳- نتیجه‌گیری بخش نظری.....
- ۱۷۰..... ۴-۴- یافته‌های میدانی مرحله دوم.....
- ۱۷۰..... الف) بازیگران، مکان کوچک، سیاست‌های جهانی.....
- ۱۸۰..... الف) بازیگران و جنگ.....

فصل پنجم: تجزیه و تحلیل یافته‌ها، آزمون فرضیه‌ها و نتیجه‌گیری

- ۱۸۶..... ۵-۱- مقدمه نظری.....
- ۱۸۹..... ۵-۲- مداخله بازیگران فرامنطقه‌ای و جهانی در منطقه برای حفظ منافع.....
- ۱۹۱..... الف) الگوی مداخله در فضاهای بزرگ.....
- ۱۹۱..... (ب) تغییر شک منازعه با الگوی مداخله در مسائل با فضاهای کوچک.....
- ۱۹۴..... ۵-۳- بی‌ثباتی و نظام.....
- ۱۹۶..... ۵-۴- تلقی امنیت جهانی از بحران (سیاسی، اقتصادی و ایدئولوژیکی) و مداخله نهادهای جهانی.....
- ۱۹۸..... ۵-۵- تحلیل الگوی تار عنکبوتی روابط در ساحل شرقی مدیترانه.....
- ۱۹۸..... ۵-۶- بازخوانی در نظم جهانی.....

۲۰۰ نتیجه گیری ۵-۷

۲۰۲ منابع

۲۱۴ پیوست ها

۲۱۴ پیوست الف

۲۱۹ پیوست ب

۲۲۴ پیوست سه

۲۲۹ چکیده انگلیسی

فهرست جداول

صفحه	عنوان
۵۲.....	جدول ۱-۳- ادیان ساکن فلسطین
۵۴.....	جدول ۲-۳- ترکیب جمعیتی ادیان عمده جهان
۵۷.....	جدول ۳-۳- ترکیب جمعیتی در سرزمین‌های اشغالی (به میلیون نفر)
۵۷.....	جدول ۴-۳- مهاجران براساس قاره‌ها ۱۹۴۸م - ۲۰۰۵م
۵۷.....	جدول ۵-۳- مهاجران براساس سال میلادی
۵۹.....	جدول ۶-۳- تراکم جمعیت در فلسطین
۵۹.....	جدول ۷-۳- مستعمره نشینان
۵۹.....	جدول ۸-۳- جدول فرضی قابل پیش‌بینی
۶۱.....	جدول ۹-۳- مذهب در لبنان
۶۱.....	جدول ۱۰-۳- قومیت در لبنان
۶۶.....	جدول ۱۱-۳- اقتصاد لبنان
۶۷.....	جدول ۱۲-۳- اقتصاد در اسرائیل

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان
۱۶.....	شکل ۱-۲- مدل روابط طیف‌های جهانی شدن با سیاست جهانی
۱۸.....	شکل ۲-۲- روابط عناصر سه گانه ژئوپولیتیک
۳۰.....	شکل ۳-۲- مدل تصویری الگوی سطوح مداخله در بحران ژئوپولیتیک
۳۲.....	شکل ۴-۲- تقسیم‌بندی بازیگران سیاسی جهان
۳۶.....	شکل ۵-۲- جاذبه لورنز یا مدل حلزونی در سیستم‌های دینامیکی
۴۲.....	شکل ۳-۳- نقشه جغرافیایی فلسطین از سال ۱۹۴۶م - ۲۰۰۰م
۴۸.....	شکل ۴-۳- کارکرد احساسی بیت المقدس
۱۱۳.....	شکل ۱-۴- منافع امریکا در خاورمیانه
۱۶۱.....	شکل ۲-۴- روابط امریکا و طرف‌های درگیری بحران ساحل شرقی مدیترانه
۱۶۷.....	شکل ۳-۴- نمونه‌ای از روابط و اهداف در اردوگاه که سعی دارد موقعیت خود را در نظام بین‌المللی جدید تثبیت کند
۱۸۲.....	شکل ۴-۴- الگوی روابط بین کشورهای درگیر در شرق و افکار عمومی اسلامی و جهانی
۱۸۳.....	شکل ۵-۴- الگوی روابط امریکا و طرف‌های درگیر در بحران‌های ساحل شرقی مدیترانه
۱۸۳.....	شکل ۶-۴- الگوی روابط در مراحل تاریخی متعدد بین بازیگران اساسی در مرکز ساحل شرقی مدیترانه

- شکل ۵-۱- الگوی مداخله در فضاهای بزرگ ۱۹۱
- شکل ۵-۲- الگوی مداخله در فضاهای کوچک ۱۹۲
- شکل ۵-۳- سیکل ورود بازیگران در فضاهای کوچک با مسائل متعدد و تغییر گفتمان ۱۹۳
- شکل ۵-۴- الگوی عنکبوتی روابط در ساحل شرقی مدیترانه ۱۹۷
- شکل ۵-۵- الگوی نقش مکانها و فضاهای کوچک جغرافیایی بر سیاستهای جهانی ۱۹۹

مقدمه

وکلیات تحقیق

۱-۱- طرح مسئله

امروزه به دلیل بر هم خوردن تقارن و نظم حاکم بر روابط بین‌الملل، الگوی سنتی قدرت‌های سیاسی جای خود را به الگوی نوینی داده است. در این شکل جدید، به دلیل انقلاب اطلاعات و ارتباطات و تفوق پوشش‌های نرم افزاری قدرت، به تدریج بر اهمیت نقش و جایگاه وسعت سرزمین و مکان‌های کوچک استراتژیک در تولید قدرت و تأثیرات آن بر سیاست بین‌الملل اضافه شده است و الگوی جدیدی به نام قدرت‌های ذره، و یا آنچه که امروزه به قدرتهای کوانتومی معروف است؛ در سیاست بین‌الملل نمایان شده است. در عصر حاضر قدرتهای سیاسی و جغرافیایی باز تعریف شده و معادلات جغرافیایی جنگ و صلح کاملاً دگرگون شده اند. در این دنیای جدید، بر خلاف گذشته دیگر قدرت‌های سرزمینی با صرف داشتن وسعت به طور حتم نمی‌توانند بر قدرتهای سیاسی با وسعت ذره‌ای غلبه یابند، زیرا که عوامل تعیین کننده قدرت و قواعد بازی به کلی دگرگون شده است، بنابراین، برنده نهایی کسی است که تحولات محیطی و بین‌المللی را درک کرده و در کنار دارا بودن ویژگیهای عینی قدرت مانند وسعت سرزمین و جمعیت قابل ملاحظه، از ویژگی‌های کیفی قدرت ملی نظیر روحیه ملی، ارزشهای ملی و برخوردار باشند.

اساس و مبنای اثرگذاری واحدهای کوچک جغرافیایی بر سیاست بین‌الملل و معادلات قدرت همواره بر موارد ذیل تأکید دارد: الف) موفقیت و پیروزی به سرعت از دست می‌رود، هر چه قدر سریع باشی باز به اندازه کافی سریع نیستید. ب) قبلاً «کشورهای بزرگ بر کشورهای کوچک مسلط بودند» اما امروزه «قدرتهای ذره‌ای و سریع، بر کشورهای بزرگ کُند غلبه می‌یابند». مثال بارز این مسأله، عکس‌العمل سریع حزب‌الله لبنان به عنوان قدرت ذره‌ای و کوانتومی در مقابله با اسرائیل در جنگ‌های سی‌وسه روزه و بیست و دو روزه در غزه می‌باشد که در این پژوهش اثرات آن به عنوان یک مکان کوچک جغرافیایی و استراتژیک بر سیاست بین‌الملل مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است.

جغرافیدانان و ژئوپولیتسین^۱ها از دهه ۹۰ قرن گذشته توجه خاصی به مناطق داشته‌اند، در این خصوص بعضی‌ها مثل جانستون (جانستون، ۱۳۷۹) تأکید کردند که «ما به جغرافیای منطقه‌ای نیازی نداریم، بلکه صرفاً به مناطقی در جغرافیا نیاز داریم» مردم در مکان‌ها ساخته می‌شوند و اگر مکان‌ها متفاوت باشند، مردم نیز متفاوت خواهند بود. این بازتولید تعینی نیست. یعنی الزاماً ثابت و همیشگی نیست. عمل بازتولید مناطق، به شدت از نیازهای مردم- و ارتباطات آنها- متأثر است. به همین دلیل مناطق همواره در حال تغییر و تابعی از انسان‌ها محسوب می‌شوند و مناطق در اقتصاد سرمایه‌داری جهانی- واحدهایی خودمختار نیستند بلکه غالباً پیامد سهوی فرایندهای اقتصادی- اجتماعی و یا سیاسی نیستند، و محصول اعمال قدرت اشخاص صاحب نفوذ و قدرت در جامعه (و با اعتقاد ما در این نظم جدید محصول اعمال قدرت جهانی هم هست) می‌باشند کما اینکه می‌توانند به صورت بالقوه محل مناقشات بسیاری باشند.

در خلال جنگ سرد، به‌طورکلی تمرکز رقابت دو قطب- ایالات متحده آمریکا و اتحاد جماهیر شوروی- بر منطقه‌بندی یا بدست‌آوردن جغرافیا بود و مناطق درگیری بستگی به گستردگی جغرافیایی داشت. اما پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، قطب واحد می‌کوشد تا جهان را با یک نظم یگانه و واحد رهبری نماید و بنابراین ایجاد فضاهای داخل مناطق می‌تواند به‌منزله مقدمه‌ای برای تحقق نظم جهانی مورد دلخواه ایالات متحده تلقی شود.

از اینجا می‌توان توجه روزافزون تحلیل‌گران سیاسی و سیاستمداران را به فضاهای داخل منطقه یا مناطق درک کرد. هرچند در دهه‌های پیش نیز همواره علاقه و انگیزه جهت مطالعه نظام‌های منطقه‌ای وجود داشته است اما در این اواخر می‌توان توجه و علاقه شدید و رو به رشد کارشناسان را حس نمود. البته علاقه اندک تحلیل‌گران به این موضوع تا اندازه‌ای ناشی از جنگ سرد بود. نظام‌های منطقه‌ای- در خلال پنجاه سال گذشته- عمدتاً در دل نظام جهانی حل و محو شده بودند و همان‌گونه که «باری بوزان» استدلال می‌کند، «گستره و سیطره جهانی جنگ سرد اختلافات و نیز تحولات منطقه‌ای را پنهان ساخت» (لیک و مورگان، ۱۳۸۱).

در این راستا می‌توان در وهله اول به اهتمام و توجه ایالات متحده آمریکا- به‌عنوان قطب حاکم در نظام فعلی- به دورافتاده‌ترین و کوچک‌ترین دولت‌ها در جهان اشاره کرد که پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی فضاهای جدیدی پدید آورده بودند. این فضاها می‌توانست از جهات مختلف مورد توجه واقع شود، زیرا به به ویژه در درجه اول از نظر اقتصادی و در درجه دوم از نظر ایدئولوژیک

^۱ - geopolitions

می‌توانست تأثیر ملموسی در سایر معادلات فرهنگی و اجتماعی و سیاسی داشته باشد. در اینجا باید به فضاهای مقابله یا تعارضات منطقه‌ای در نظام بین‌المللی یا جغرافیای دولت‌های جدید اشاره شود. رویارویی با این تفکر سبب شده تا باب تازه‌ای در ایجاد بعضی اصطلاحات باز شود که از اواخر دهه نود در مطالعات موضوعات منطقه‌ای متداول شده است، مانند خاورمیانه بزرگ یا نو، دموکراتیزه کردن منطقه^۱، عدم ثبات سازنده^۲ که به اعتقاد ما تمثیل نوعی التقاط و امتزاج نظرات ژئوپلیتیک مانند توسعه حیاتی و قلب جهان و نیروی دریایی و برخورد تمدن‌ها بوده است. در برخی مواقع در سیاست‌های بین‌المللی، دولت ابرقدرت در خلال تلاش برای اجرائی ساختن یکی از این سیاست‌ها از مسائل و معادلات منطقه‌ای بهره می‌گیرد و به همین دلیل ما شاهد پاسخ‌های متعدد و مختلفی برای مناقشات مشابه هستیم و بنا به مقتضیات به برخی اصطلاحات مانند عدم‌ثبات سازنده^۳ یا خاورمیانه بزرگ برخورد می‌کنیم. در عین حال اعتقاد داریم که حالت بازآفرینی به مفاهیم جغرافیا چه سیاسی و یا چه ژئوپلیتیکی باشد و قراردادن آن در معرض آزمون قدرت واحد تعبیر می‌شود.

در اینجا می‌توان به بسیاری از سیاست‌ها؛ همانند سیاست استمرار محاصره روسیه و اوراسیا در قلب جهان، تحت عنوان گسترش ناتو^۴، اصرار آمریکا بر «منظومه دفاع موشکی در اروپا»^۵ اشاره نمود. این در حالی است که برخوردهای اقتصادی در خاورمیانه یک حالت ایدئولوژی به خود می‌گیرد.

نوام چامسکی در کتاب «سلطان خطرناک» چنین می‌نویسد: «سیاست خارجی آمریکا حول محور سیاست آمریکا در خاورمیانه می‌چرخد، و اگر خاورمیانه دارای بزرگ‌ترین ذخائر انرژی در جهان نبود برای سیاست مدارهای ما اهمیت سیاسی پیدا نمی‌کرد» از اوایل قرن بیستم، به موازات تحولات اقتصادی در جهان و نیازمندی زیاد ایالات متحده به نفت و منابع انرژی در خاورمیانه، این کشور تلاش بسیاری نمود تا در منطقه خاورمیانه- در منابع انرژی عراق و عربستان سعودی- دارای شرکای نفتی شود و این امر باعث بروز مناقشات و اختلافات سیاسی بسیاری بین بریتانیای کبیر از یک سو و آمریکا از سوی دیگر شد، اما پس از اواسط قرن گذشته و به ویژه از سال ۱۹۹۱م، بریتانیا- همان‌طور که مایکل مک گویر تعبیر کرده است- مانند نیرویی وابسته در خدمت آمریکا درآمده است (Michael, 2005: 134).

¹-democratization of the region

²- constructive instability

³- constructive instability

⁴- Expansion of NATO

⁵-U.S missile shield in Europe

⁶-“the Perilous power=: Middle East and u.s foreign policy